

LIFE-programmet 2021–2027

LIFE är EU:s finansieringsinstrument för miljö och klimat. Programmet startade 1992 och finansierar projekt inom EU. Syftet är att accelerera genomförandet av europeisk eller nationell miljö- och klimatlagstiftning. Det handlar om skydd och förbättring av biologisk mångfald, miljö, hälsa och om övergång till hållbar cirkulär, energieffektiv ekonomi.

LIFE ska underlätta utveckling och utbyte av bästa praxis och kunskap, hjälpa berörda parter att testa och demonstrera innovativa tekniker och lösningar, och mobilisera finansiering från andra källor. Det är inte bara konkreta fysiska åtgärder som kan få stöd, utan även projekt inriktade på nya arbetssätt, nya samarbetsytor, på att ta fram nya kunskapsunderlag och på beteendeförändringar kan få stöd.

LIFE-fondens fyra delprogram:

- Natur och biologisk mångfald
- Cirkulär ekonomi och livskvalitet
- Begränsning av och anpassning till klimatförändringar
- Övergång till ren energi

LIFE-programmet har öppett för ansökningar en gång om året, vanligtvis på våren. Vid varje utlysning presenteras ett antal ämnen som är prioriterade inom varje delprogram. Det är viktigt att hitta förankring i utlysningstexterna när man utformar sin ansökan. Ibland kan ett projekt passa i olika delprogram beroende på hur man formulerar sin projektidé.

De olika projekttyperna

När man vet vilket delprogram som är relevant behöver man också välja projekttyp. Det finns olika typer av projekt och de har olika krav, regler och medfinansieringsgrad. Här presenteras de vanligaste projekttyperna.

Standardprojekt (SAP)

Standardprojekt (Standard Action Projects) är den vanligaste typen av projekt och kan sökas inom alla fyra underprogram. Stöd kan sökas för pilotprojekt och demonstrationer av innovativa lösningar, tillämpning av bästa praxis eller bästa praxis som är skraddarsydd för lokala förhållanden samt för projekt med fokus på att stärka miljöförvaltning, informationsspridning och medvetandegörande. Medfinansiering från LIFE är i regel 60% men åtgärder för vissa prioriterade naturtyper och arter kan få upp till 75% i medfinansiering.

Strategiska integrerade projekt (SIP) / Strategiska naturprojekt (SNAP)

Beroende på delprogram så finns två former av strategiska projekt. Den här projekttypen gäller projekt som syftar till att ta fram eller genomföra planer och program på regional, nationell eller transnationell nivå. Dessa måste ha relevans för EU:s mål på området. Strategiskt integrerade projekt (SIP) kan sökas för delprogram Cirkulär ekonomi och livskvalitet och för Begränsning av och anpassning till klimatförändringar. Strategiska naturprojekt (SNAP) kan sökas inom Natur och biologisk mångfald. Sådana projekt kan bland annat gälla att implementera prioriterade åtgärdsplaner för Natura 2000 (PAF). Medfinansiering för strategiska projekt är vanligtvis 60%.

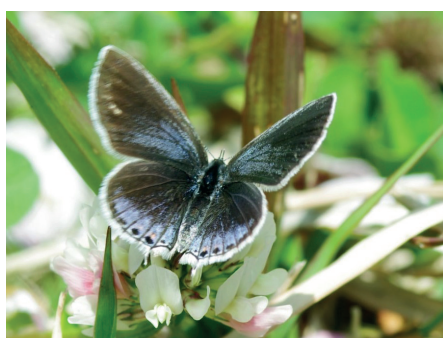
Projekt inom delprogrammet Övergång till ren energi återfinns oftast inom projekttypen Övriga bidrag.

Övriga bidrag (OAG)

För projekt inom delprogrammet Övergång till ren energi finns möjlighet att söka stöd för koordinering, nationellt kapacitetsbyggande, och spridning av information för att uppnå generella mål i LIFE. Projekttypen har en högre medfinansieringsnivå på 95%. För att vara berättigad till den höga stödnivån krävs stora nationella partnerskap och att en bred grupp av intressenter involveras. Det är också mer detaljstyrt vad som är relevant för EU och de årliga utlysningarna är mer detaljerade.

Delprogrammen i detalj

Fram till 2021 har Sverige fått LIFE-medel till 55 projekt inom delprogrammet för Natur. Av en total projektbudget på 251 miljoner euro har LIFE bidragit med 132 miljoner. Budget för 2021 - 2027 är 2,1 miljarder euro.

Natur och biologisk mångfald

Syftet med delprogrammet är att bromsa förlusten av biologisk mångfald i Europa. Det är det största delprogrammet både sett till budget och till antal projekt. Stöd ges till utveckling, test och demonstration av bästa praxislösningar och tillvägagångssätt som bidrar till utveckling och implementering av policyer och lagstiftning, samt för att förstärka kunskapsbasen inom området. De flesta projekten gäller restaurering av naturtyper men det finns också projekt som inriktar sig på enskilda arter. Arterna måste nämnas i artdirektivet och som regel krävs att habitatåtgärder görs i Natura 2000-områden.

Ett exempel på ett pågående projekt är Ecostreams for LIFE (Ecosystem based restoration and management of boreal rivers, LIFE19 NAT/SE/000333). Projektet är inriktat på att förbättra status för strömmande vattendrag inom sex Natura 2000-områden med utgångspunkt i ett avrinningsområdesperspektiv. Åtgärderna kommer även att gynna flera hotade arter, som flodkräfta, flodpärlmussla och utter. Projektet drivs av Länsstyrelsen i Västerbotten, pågår till 2026 och av budgeten på 17 miljoner euro bidrar LIFE med 9 miljoner.

Ett annat pågående restaureringsprojekt är Life RestoRED (Restoration of EU Redlisted Annex I habitats, dependent on grazing or hay cutting in Natura 2000 sites in Sweden, LIFE19 NAT/SE/000172). Målen med projektet är att återställa ängs- och betesmarker, sprida kunskap och erfarenheter, samt skapa förutsättningar för skötsel på lång sikt. Projektet koordineras av Länsstyrelsen i Östergötland och av projektbudgeten på 14 miljoner euro medfinansierar LIFE drygt 8 miljoner euro.

Cirkulär ekonomi och livskvalitet (Circular economy and quality of life)

Syftet med delprogrammet är att ge stöd till projekt inom cirkulära flöden, giftfri miljö, energieffektiv ekonomi samt att skydda, återställa och förbättra miljön. Prioriterade ämnesområden är: cirkulär ekonomi och avfall, mark, luftkvalitet, buller, vatten, kemikalier, miljöförvaltning, samt genomförande av "New European Bauhaus"-initiativet med fokus på att reducera miljöpåverkan från nyproducerade byggnader och främja urbana cirkulära värdekedjor. Eftersom även vattenmiljö räknas in i delprogrammet så kan åtgärder enligt

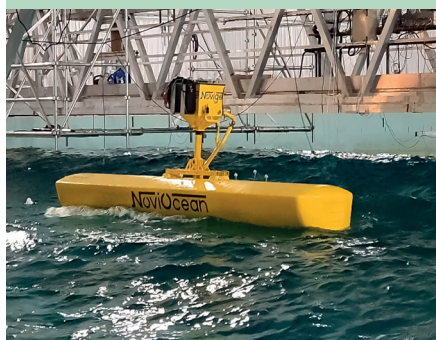
Före 2021 hette delprogrammet Miljö och resurseffektivitet och under det namnet beviljades 93 svenska projekt totalt 199 miljoner euro från LIFE. Budget för perioden 2021 - 2027 är 1,3 miljarder euro.

vattendirektiven sökas ur detta delprogram om det inte passar in under delprogrammet för Natur och biologisk mångfald. Tidigare projekt handlar bland annat om avfallshantering, energieffektivisering, återvinning av textil, nedbrytbara engångs- och förpackningsmaterial samt om vattenrening.

Ett exempel på projekt inom delprogrammet Cirkulär ekonomi och livskvalitet är CB2U (Circular Biomass Build Up, LIFE19 ENV/SE/000274) som Green Landscaping Group, Stockholm Exergi AB, LocalLife Sweden AB och Kungliga Tekniska Högskolan driver fram till 2024. Projektet är ett demonstrationsprojekt där biokol produceras och spillvärmen från processen tas tillvara och används för uppvärmning av hushåll. Biokolet återförs till jorden och projektet skapar ett kretslopp för kol och näringsämnen. Budgeten är cirka 25 miljoner euro och LIFE bidrar med drygt 6 miljoner.

Ett annat pågående projekt är Re:Fertilize (Demonstration of a unique cleaning and recovery process for ammonia/nitrogen, enabling 100% recycled fertilizer products, IFE18 ENV/SE/000265) som koordineras av EasyMining. Projektets mål är att demonstrera ny innovativ teknik för att återvinna kväve från näringsrika flöden, i detta fall från avloppsvatten. Målet är att recirkulera kvävet till användbara produkter som kan användas som till exempel gödningsmedel. Tekniken förväntas återvinna 95 % av ammoniak från avloppsvatten. Budgeten är 3,6 miljoner euro och LIFE medfinansierar med 50 %.

Klimatanpassningsåtgärder kan få bidrag från LIFE. Sedan delprogrammet startade 2014 har sex svenska projekt inom delprogrammet för klimat beviljats. Budget för perioden 2021 - 2027 är 0,95 miljarder euro.

Begränsning av och anpassning till klimatförändringar (Climate change mitigation and adaptation)

Syftet med delprogrammet för klimat är att stötta omställningen till klimatneutralitet i enlighet med både nationella klimatmål och EU:s långsiktiga klimatstrategi och klimatmål. För begränsning av klimatförändringarna (CCM) är fokus på åtgärder som minskar utsläppen av koldioxid, framför allt från utsläppsintensiva industrier. Andra åtgärder kan röra sig om naturliga kolsänkor eller ökad produktion av el från förnybara energikällor. Även energieffektivisering kan rymmas här om det inte passar inom ramen för delprogrammet Övergång till ren energi. Den andra delen av delprogrammet gäller klimatanpassning (CCA) och med det menas åtgärder för att minska påverkan av klimatförändringarna. Det kan gälla anpassningar av samhället som tryggad vattenförsörjning eller skydd mot extremväder. Ett exempel på ett nystartat projekt är NOVIOCEAN (LIFE20 CCM/SE/001589), som drivs av Novige och som pågår till 2025. Projektet ska demonstrera en fullskalig pilotanläggning för en ny teknik som producerar el från vågenergi. Förväntade resultat är att producera

hållbar el på 750 MWh per år och därigenom reducera koldioxidutsläpp med 600 ton per år. Budgeten är ungefär 4,5 miljoner euro, med en medfinansiering från LIFE på drygt 47 %.

LIFECOASTadapt (LIFE17 CCA/SE/000048) är ett klimatanpassningsprojekt som drivs av Region Skåne tillsammans med länsstyrelse, kommuner och universitet. Syftet är att bevara och återställa land- och kustnära havsekosystem, vilket kan öka motståndskraften och skydda mot kusterosion och höjda havsnivåer. Projektet ska demonstrera olika ekosystembaserade åtgärder som också stärker biologisk mångfald vid kusten. Projektets totala budget uppgår till 4,5 miljoner euro, varav EU bidrar med 49 %.

Delprogrammet för Övergång till ren energi är tilldelat 1 miljon euro av LIFE budgeten. Största delen av stödet är öronmärkt för projekttypen "Övriga bidrag" (med en medfinansieringsgrad på upp till 95%).

Övergång till ren energi (Clean energy transition/CET)

Syftet med delprogrammet är att skapa ett energieffektivt och klimatneutralt Europa genom att öka användningen av förnybara energikällor samt ökad energieffektivitet. Insatserna ska syfta till att lösa utmaningar som är gemensamma för hela EU och som tydligt utgår från de direktiv som finns, till exempel Energieffektiviseringsdirektivet, direktivet för Byggnaders energiprestanda och Förnybarhetsdirektivet.

Övergripande syften för underprogrammet är att:

- Ta fram nationellt, regionalt och lokalt regelverk som gynnar övergången till ren energi
- Påskynda och stödja etableringen av ny teknik på marknaden
- Göra hållbar energi attraktiv för privat finansiering
- Stötta utvecklingen av lokala och regionala projekt
- Involvera och förstärka samhällen i övergången till ren energi

Genom att stötta företag, den offentliga sektorn, engagera medborgare, finansiella aktörer eller civilsamhället kan projekt exempelvis öka spridning av ny teknik och få ut den på en bredare marknad. Det finns krav på minst tre deltagare från tre olika länder och ofta ingår större konsortier för att inkludera alla relevanta aktörer och nå resultat med mervärde för hela Europa.

Underprogrammet är nytt för LIFE och därför finns inga exempel på tidigare projekt. Det är dock en utveckling av Horisont 2020:s energieffektiviseringsprogram.

I den årliga utlysningstexten specificeras olika underkategorier och projekten måste passa in i något av dessa. Om ett projekt inte platsar inom vad som är prioriterat inom CET kan det eventuellt platsa

inom något av de andra två delprogrammen. Där är dock medfinansieringsgraden betydligt lägre.

Mer information

På LIFE:s officiella webbplats finns information om LIFE-programmet <http://ec.europa.eu/life/>

På Naturvårdsverkets webbplats <https://www.naturvardsverket.se/bidrag/life/> finns information på svenska.

Du kan söka information om alla beviljade LIFE-projekt i en databas <https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/search>. Här finns bland annat information om stödmottagare, deras kontaktuppgifter och projektens webbplatser.

Kontakt

Naturvårdsverket och Energimyndigheten kan vägleda potentiella sökande. Vi kan bedöma om en projektidé passar inom LIFE samt ge tips och råd.

Övergripande om LIFE samt Cirkulär ekonomi och Klimat: Emma Bergman

lifesweden@naturvardsverket.se

Natur och Biologisk mångfald: Anna Lindhagen

anna.lindhagen@naturvardsverket.se

Övergång till ren energi: Åke Axenbom

ake.axenbom@energimyndigheten.se

